

ACADEMIEJAAR 2021-2022

NEDERLANDSE LETTERKUNDE

1ste Bachelor

Nederlandse Letterkunde I [titularis: Prof. dr. Lars Bernaerts]

(Lesgevers: Prof. dr. Lars Bernaerts, dra. Maxime Van Steen, prof. dr. Kornee van der Haven, dr. Veerle Uyttersprot, prof. dr. Youri Desplenter)

1^e semester

Het hoorcollege biedt een globaal overzicht van de Nederlandse literatuur. In elk college staat een karakteristiek werk centraal, dat de studenten op voorhand hebben gelezen aan de hand van een begeleidende opdracht. Zo geef het vak kennis over en inzicht in de literair-historische en maatschappelijke context mee waarin de besproken werken tot stand zijn gekomen. Ook besteden we aandacht aan de ontwikkeling van genres, literaire stromingen en hedendaagse benaderingen van literatuur. Tot slot gaan we in op welbepaalde passages in de werken, en introduceert het vak de basisbegrippen en -vaardigheden van de studie van de Nederlandse letterkunde. Bij de hoorcolleges hoort een schrijfopdracht die betrekking heeft op de vroegmoderne letterkunde.

In de oefeningensessies staat de analyse van modern proza centraal. Tijdens twee sessies worden in groepen vier moderne romans (ca. 1880-1960) bestudeerd aan de hand van de narratologische begrippen waarmee de studenten tijdens de hoorcolleges hebben kennisgemaakt. De studenten werken voor een van de sessies een deelanalyse uit, die ze in de les aan hun medestudenten voorleggen. Daarna volgt een groepsdiscussie. Bij de oefeningen hoort ook een schrijfopdracht.

Lectuurlijst:

- Radna Fabias, 'aantoonbaar geleverde inspanning' uit *Habitus* (2018)
- Hugo Claus, *Omtrent Deedee* (1963)
- Hella S. Haase, *Oeroeg* (1948)
- F. Bordewijk, *Bint* (1934)

- Cyriel Buysse, *Het gezin Van Paemel* (1903)
(https://www.dbnl.org/tekst/buys009gezi01_01/)
- Nicolaas Beets, (één verhaal uit) *Camera obscura* (1839), ed. Willem van den Berg, Henk Eijssens, Joost Kloek en Peter van Zonneveld. Amsterdam: Athenaeum - Polak & Van Gennep, 1998
(https://www.dbnl.org/tekst/beet005wvan01_01/)
- Elizabeth Maria Post, *Reinhart* (1791), bew. Leonard de Vries. Houten: Agathon, 1988
- Gerbrand Adriaensz. Bredero, *De Spaanse Brabander* (1617), bew. Guus Rekers. Amsterdam: Moussault, 1969
- *Elckerlijc* (eind 15de eeuw), bekijken toneelstuk (50') op DBNL
(https://www.dbnl.org/tekst/elc001elck06_v01/elc001elck06_v01_0001.php)
- *Walewein* (ca. 1260), vert. R.J. Wols. Utrecht: Spectrum 1983

Alle werken zijn in de Faculteitsbibliotheek aanwezig, via de *Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren* (DBNL) te vinden en/of zullen via Ufora ter beschikking worden gesteld. Daarnaast zal een reader worden aangeboden met een bloemlezing van gedichten uit verschillende perioden van de Nederlandse literatuurgeschiedenis.

Evaluatievorm: periodegebonden (schriftelijk examen) en niet-periodegebonden (presentatie en medewerking, schrijfopdracht, digitale opdracht)

Uitvoerige toelichting bij alle facetten van dit vak (inhoud, leeslijst, evaluatievormen) zal gegeven worden tijdens het eerste college.

Nederlandse Letterkunde II [titularis: Prof. dr. Youri Desplenter]

2^e semester

A. Hoorcollege

(Lesgever: Prof. dr. Youri Desplenter)

In het hoorcollege wordt aangevangen met het overzicht van de literatuurgeschiedenis, dat dan in de volgende jaren wordt voortgezet. In *Nederlandse Letterkunde II* staat de vroegste periode centraal, de middeleeuwse (tot ca. 1550). In de colleges zal er aandacht zijn voor de verschillende literaire genres en auteurs, maar ook voor het functioneren van de middeleeuwse literatuur binnen het bredere culturele en maatschappelijke leven van de Lage Landen. Het lesmateriaal bestaat uit enkele primaire teksten, PowerPoint-presentaties, lesnotities en een syllabus.

Syllabus: wordt ter beschikking gesteld

Lectuurlijst:

Bij het hoorcollege lezen de studenten zelfstandig vijf Middelnederlandse verhalen:

1. *Karel ende Elegast*
2. *Thrieel van Troyen (Segher Diengotgaf)*
3. *Van den vos Reynaerde*
4. *Lanseloet van Denemerken*
5. *Mariken van Nieumeghen*

De eerste vier zijn te vinden in het volgende werk:

☞ Geert Claassens (ed.) (2018). *Voorbeeldig en vermakelijk vertellen. Zeven Middelnederlandse verhalen uitgegeven en van een inleiding voorzien*. Leuven/Den Haag: Acco

Voor het vijfde gebruik je deze editie:

☞ D. Coigneau (ed.) (1996). *Mariken van Nieumeghen*. Hilversum: Verloren (Middelnederlandse tekstedities 4; ook te vinden op de *Digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren*, <http://www.dbnl.org>)

Evaluatievorm: periodegebonden (schriftelijk examen)

B. Oefeningen

(Lesgever: dr. Veerle Uyttersprot)

Tijdens de oefeningen Middelnederlandse letterkunde wordt allereerst de wonderlijke *Reis van Sint Brandaan* besproken. Deze tekst lezen de studenten in hun geheel. Vervolgens komt het Gruuthusehandschrift aan bod. Een reader met fragmenten uit dit handschrift wordt op Ufora geplaatst. De studenten worden vertrouwd gemaakt met de typische moeilijkheden van het Middelnederlands, maar de klemtoon ligt op de analyse en de interpretatie van de gelezen teksten en op de context waarbinnen ze functioneerden. *De Reis van Sint Brandaan* plaatsen we binnen de rijke verhalentraditie rond de Ierse heilige Brandaan van Clonfert en we bespreken de tekst als een mengvorm van diverse genres. Bij de Gruuthuse-teksten zal het onder andere gaan om de veranderende wetenschappelijke inzichten rond deze verzameling met liederen en gebeden. In de loop van het semester brengen we (indien mogelijk) ook een bezoek aan de handschriftenafdeling van de universiteitsbibliotheek om een aantal handschriften met Middelnederlandse teksten van naderbij te bekijken.

Belangrijk bij de werkcolleges is de participatie van de studenten. Via online leerpaden (met o.a. instructiefilmpjes en fragmenten uit de MOOC Middelnederlands) moeten ze inzichten verwerven en teksten en oefeningen voorbereiden die tijdens de colleges verder worden besproken. Zowel tekstbegrip als interpretatieproblemen komen daarbij aan bod. De voornaamste grammaticale moeilijkheden van het Middelnederlands worden behandeld en moeten vervolgens individueel worden ingeoefend via de site *Middelnederlands Digitaal*. Na deze oefenfase komen er in de loop van het semester ook enkele testmomenten. Aan het eind van het semester moeten de studenten in staat zijn om volledige tekstfragmenten met behulp van woordenboek en grammatica te vertalen naar modern Nederlands.

Cursusmateriaal:

☞ *De Reis van Sint Brandaan* uit de volgende editie: Gerritsen, W. Pieter, & W. Wilmink, W. (1994). *De reis van Sint Brandaan : een reisverhaal uit de twaalfde eeuw*. Amsterdam: Prometheus. Beschikbaar via <http://www.dbnl.org>.

☞ Fragmenten van *Het Gruuthusehandschrift* worden op Ufora geplaatst

☞ Syllabus met een overzicht van de grammaticale moeilijkheden van het Middelnederlands:
Grammatica: Een inleiding in het Middelnederlands (Ufora)

☞ Enkele artikels met recente wetenschappelijke inzichten over de behandelde teksten (Ufora of via de DBNL)

☞ Powerpoints (Ufora)

Evaluatievormen:

☞ niet-periodegebonden:

- oefeningen op *Middelnederlands Digitaal* (participatie wordt beoordeeld)
- *Curio*stoetsen over lexicale en grammaticale vaardigheden: deze staan op 1/4 van de punten van het oefeningencollege

☞ periodegebonden: schriftelijk examen; telt voor 3/4 van de punten van het oefeningencollege

2^e Bachelor

Nederlandse letterkunde III [Titularis: Prof. dr. Kornee van der Haven]

1^e semester

A. Partim: hoorcollege

(Lesgever: Prof. dr. Kornee van der Haven)

De hoorcolleges bieden een overzicht van de Nederlandse literatuur van de zeventiende en achttiende eeuw. In de colleges worden de belangrijkste literaire thema's en genres van de periode besproken. Daarbij zal ook de verwevenheid van de literatuur met het vroegmoderne politieke, religieuze en culturele leven aan bod komen, evenals haar relatie tot andere kunstvormen. Het lesmateriaal bestaat uit het overzichtswerk *Nederlandse literatuur in de tijd van Rembrandt* van Riet Schenkeveld-van der Dussen, aanvullende literatuur (De Vries: *Literatuur van de Verlichting*), lesnotities en primaire teksten die via de collegeplank of Ufora beschikbaar worden gesteld.

Literatuur bij het hoorcollege

- Riet Schenkeveld-van der Dussen, *Nederlandse literatuur in de tijd van Rembrandt*, Utrecht: Bijleveld 1994 (selectie van hoofdstukken – beschikbaar via de collegeplank)
- Marleen de Vries, *Literatuur van de Verlichting, 1700-1800*, Amsterdam: (auteur) 2010 (selectie van enkele hoofdstukken, beschikbaar via Ufora).

Primaire literatuur

- Bloemlezing van Nederlandse gedichten 1600-1780 (o.a. Cats, Vondel, Huygens, Van Alphen – beschikbaar via Ufora)
- Joost van den Vondel, *Gysbreght van Aemstel*. Mieke Smits-Veldt (ed.), Amsterdam, Amsterdam University Press, 1994 [1637]
- Justus de Harduwijn, *Den val ende op-stand vanden coninck ende prophete David*, Oscar Dambre (ed.), Antwerpen: De Sikkel, 1928 [1620]

- Joost van den Vondel, 'Het Lof der Zee-vaert', in: Marijke Spies (ed.), *Twee zeevaart-gedichten*, Amsterdam: Noord-Hollandsche Uitgeversmaatschappij, 1987) [1623]
- Elisabeth Maria Post, *Mijn landelijke lier: poëzie en proza van Elisabeth Maria Post*, Bert Paasman (ed.). Amsterdam: Amsterdam University Press, 2006.
- Lucretia van Merken, *Jacob Simonszoon de Rijk*, ed. Lotte Jensen & Tommie van Wanrooij. Nijmegen: Vantilt, 2019 [1774]

Evaluatievorm: periodegebonden (schriftelijk examen) *

B. Partim: oefeningen historische letterkunde
(Lesgever: dr. Veerle Uyttersprot)

De oefeningen Nederlandse letterkunde III bestaan uit een aantal inhoudelijke werkcolleges, enkele heuristische sessies als voorbereiding op een individuele schrijfofdracht en begeleidingsmomenten bij die schrijfofdracht (individueel en in groep).

De studenten maken kennis met een aantal minder bekende teksten en auteurs uit de zestiende en zeventiende eeuw waarbij de maatschappelijke functie van vroegmoderne literatuur centraal staat (zo staan er bijvoorbeeld geuzenliederen op het programma). In de collegereeks ligt de klemtoon op zelfwerkzaamheid en een kritische ingesteldheid. Via online leerpaden (met o.a. instructiefilmpjes en lectuuropgaven over primaire en secundaire literatuur) moeten ze inzichten verwerven en teksten voorbereiden die tijdens de colleges verder worden besproken

De studenten maken daarnaast een individuele schrijfofdracht over een auteur of thema uit de behandelde periode. Deze bestaat uit een wetenschappelijke paper van ca. 2700 woorden over een opgegeven thema. Om de studenten te helpen bij de uitwerking hiervan wordt tijdens de oefeningencolleges aandacht besteed aan het opstellen van een concrete onderzoeksvraag, de opbouw van een paper, het zoeken en vinden van bronnen (gebruik bibliotheek en catalogi) en het samenstellen van een bibliografisch apparaat. Verder worden er individuele begeleidingssessies voorzien om de studenten in de gelegenheid te stellen hun onderzoeks- en schrijfproces bij te sturen waar nodig.

Cursusmateriaal:

- Reader met primaire teksten
- Enkele wetenschappelijke artikels over de behandelde teksten.
- Powerpoints over de inhoudelijke werkcolleges

Dit alles wordt ter beschikking gesteld via Ufora. Voor de individuele schrijfpdracht moeten de studenten zelf nog op zoek gaan naar relevant bronnenmateriaal.

Evaluatievorm: permanent: individuele schrijfpdracht + voorbereiding van de begeleidingssessies (50% van de punten); periodegebonden: schriftelijk examen (50% van de punten)

Nederlandse letterkunde IV [titularis: Prof. dr. Yves T'Sjoen]

(Lesgevers: Prof. dr. Yves T'Sjoen en dra. Maxime van Steen)

2^e semester

Hoorcollege + oefeningen moderne literatuur (poëzie)

Van Alphen tot Van Bastelaere, van de pruikentijd tot de postmodernen. Twee eeuwen poëziegeschiedenis van Nederland en Vlaanderen (1800-2000)

Het hoorcollege presenteert een chronologisch opgebouwd kaderverhaal van twee eeuwen Nederlandstalige poëziegeschiedenis met commentaren bij afzonderlijke gedichten. In het episodisch verhaal komen de krachtlijnen en ontwikkelingen in de poëzie van de vroege negentiende eeuw tot het postmodernisme én beyond postmodernism van de late twintigste eeuw en begin eenentwintigste eeuw aan bod. Het overzicht schetst een beeld van canonieke dichters en hun poëtische denkbeelden, literaire groeperingen en tijdschriften, poëtische discussies en in zoverre relevant voor het brede verhaal ook markante ontwikkelingen op prozagebied.

Van opmerkelijke figuren, die daarom niet altijd tot de literaire canon worden gerekend, worden gedichten geselecteerd en besproken. In het overzichtscollege is sprake van Verlichting en Classicisme, romantiek en realisme, naturalisme en symbolisme, modernisme en neoclassicisme, traditie en experiment (jaren vijftig en zestig van de twintigste eeuw), neorealisme en neoromantiek, taalautonomistische experimenten, maniërisme en postmodernisme/postpostmodernisme.

In de context van de collegereeks wordt per groep een gevalstudie uitgewerkt over de poëzie van Nic van Bruggen (1938-1991). De studenten lezen de gedichten in een kritische leesuitgave.

Met het oog op de individuele tekstanalyse (paper) maakt de assistent de studenten vertrouwd met analysemodellen en technisch jargon voor (moderne) poëzie aan de hand van de bespreking van gedichten in de syllabus en het studieboek *Op poëtische wijze* van Van Alphen et al.

Werkvorm: hoorcollege, zelfstandig en groepswerk

Evaluatievorm: groepspresentatie, permanent (creatief leesverslag + zelfstandige paper) + periodegebonden (schriftelijk en mondeling examen)

De studenten lezen, naast de editie met poëzie van Nic van Bruggen (groepswerk en creatief leesverslag) respectievelijk het zelfstandig werk (niet in klasverband besproken dichtbundels van de literatuurlijst), met het oog op het schriftelijk examen de volgende zeven bundels:

Lectuurlijst:

- Virginie en Rosalie Loveling, *Gedichten* (1870)
- Paul van Ostaijen, *De feesten van angst en pijn* (1919-1921, postuum uitgegeven)
- Ida Gerhardt, *Het veerhuis* (1945)
- Herman de Coninck, *De lenige liefde* (1969)
- K. Schippers, *Sonatines door het open raam* (1972)
- Hans Faverey, *Chrysanten, roeiers* (1977)
- Anneke Brassinga, *Huisraad* (1998)

De meeste bundels zijn beschikbaar in de DBNL. De teksten worden beschikbaar gesteld op UFORA.

Oriënterende lectuur:

- *Van 'Arm Vlaanderen' tot 'De voorstad groeit'. De opbloei van de Vlaamse Literatuur van Teirlinck-Stijns tot L.P. Boon* (1888-1946), M. Rutten en J. Weisgerber (red.), Standaard Uitgeverij, Antwerpen, 1988.
- Jacqueline Bel, *Bloed en rozen. Geschiedenis van de Nederlandse literatuur 1900-1945*, Bert Bakker, Amsterdam, 2015.
- Hugo Brems, *Altijd weer vogels die nesten beginnen. Geschiedenis van de Nederlandse literatuur*

1945-2005, Bert Bakker, Amsterdam, 2006.

- Willem van den Berg en Piet Couttenier, *Alles is taal geworden. Geschiedenis van de Nederlandse literatuur 1800-1900*, Bert Bakker, Amsterdam, 2009.

Alle studenten lezen:

- Ernst van Alphen, Lizet Duyvendak, Maaïke Meijer, *Op poëtische wijze. Een handleiding voor het lezen van poëzie*, Coutinho, Bussum, 1996.
- Teksteditie *Als nachten vol zon. Gebundelde gedichten (1977-1989)* van Nic van Bruggen, Els van Damme en Yves T'Sjoen (ed.), nawoord Y. T'Sjoen, Wølf, Antwerpen 2021.
- Syllabus: *Van Alphen tot Van Bastelaere, van de pruikentijd tot de postmodernen. 200 jaar poëziegeschiedenis van Nederland en Vlaanderen 1800-2000*, Wølf, Antwerpen 2021 [herziene editie].

3^e Bachelor

Afrikaans: Taal- en letterkunde (Prof. dr. Yves T'Sjoen & Prof. dr. Timothy Coleman)

1^e semester

Het vak biedt een kennismaking met de taalkunde van het Afrikaans en de Afrikaanse letterkunde in hun maatschappelijke en historisch-culturele context. In het onderdeel Taalkunde (eerste zes colleges, gedoceerd door Timothy Coleman) komen aan bod: de geschiedenis van Zuid-Afrika en Namibië; het ontstaan en de evolutie van het Afrikaans (en de variëteiten ervan); sociolinguïstische en taalpolitieke aspecten van het hedendaagse Zuid-Afrika als meertalige natie; grammaticale verschillen tussen Nederlands en Afrikaans. Daarnaast wordt ook aandacht besteed aan actieve en passieve (schriftelijke) taalvaardigheid, zodat de studenten onder meer in staat zijn om eenvoudige zinnen te vertalen van het Nederlands naar het Afrikaans en andersom. In het onderdeel Letterkunde, gedoceerd door Y. T'Sjoen, wordt een overzicht geboden van de ontwikkeling van de literatuur in het Afrikaans van de negentiende eeuw tot heden. In het overzichtscollege wordt ingegaan op enkele belangrijke teksten die behoren tot de canon van de (moderne) Afrikaanse literatuur.

Werkvorm: de cursus bestaat uit een hoorcollege en uit zelfstandig werk: het lezen van een bundel artikelen (voor Taalkunde) en een studieboek (voor Letterkunde). Lector (en bespreking) van een dichtbundel en/of een verhalenbundel/roman..

Nederlandse Letterkunde V [titularis: Prof. dr. Kornee van der Haven]

(Lesgevers: Prof. dr. Lars Bernaerts, Prof. dr. Yves T'Sjoen en Prof. dr. Kornee van der Haven)

1^e semester

Dit gevorderd opleidingsonderdeel is gewijd aan auteurs, stromingen, literaire thema's en genres die geanalyseerd en gesitueerd worden, zowel uit de oudere Nederlandse literatuur als uit de moderne periode. De studenten worden grondig vertrouwd gemaakt met het behandelde oeuvre evenals met methoden en technieken om het betrokken werk te analyseren.

Het vak omvat twee onderzoekstrajecten (werkcolleges), waaruit de studenten er één kiezen. De docenten geven in de eerste les toelichting bij de manier waarop de studenten voor hun bijdrage(n) aan het werkcollege zullen worden geëvalueerd (paper, mondelinge presentatie). Ook lectuurlijsten en werkafspraken worden tijdens de inleidende lessen doorgenomen.

1. Rebellen in de Gentse letteren van middeleeuwen tot heden

Lesgevers: Prof. dr. Lars Bernaerts en prof. dr. Kornee van de Haven

Het uitgesproken imago van Gent is dat van een rebelse, opstandige, tegendraadse stad. Dat imago kent een lange voorgeschiedenis waar literatuur over en uit Gent onmiskenbaar toe heeft bijgedragen. In literatuur kunnen we nagaan welke gebeurtenissen, figuren, eigenschappen of plaatsen precies gediend hebben om dat beeld mee te vormen. In het college stellen we de vraag welke momenten in de literatuurgeschiedenis het beeld van het rebelse Gent mee ondersteunen of ter discussie stellen.

Hoe controversieel was een tekst als Van den vos Reynaerde die nu als een van onze grote canonwerken geldt? Welke rol speelde het religieuze en politieke lied in Gent als een van de centra van de Nederlandse Opstand? Hoe hielpen journalisten met literaire ambities het Gentse publiek te reflecteren op de revolutionaire omwentelingen aan het einde van de achttiende eeuw? Hoe stelt de negentiende-eeuwse roman de arbeidersopstanden van zijn tijd voor? Wat vinden we in Gent terug van de vroeg-twintigste-eeuwse literaire interesse voor het anarchisme, bijvoorbeeld bij Karel van de Woestijne? En welke sporen van provo, de befaamde provocatiebeweging van de jaren 1960, treffen we in de literatuur uit Gent aan?

We gaan dus na hoe de literatuur bijdraagt tot dat opstandige karakter, hoe het imago historisch evolueert en wat voor soorten rebellen we in de literaire verbeelding terugvinden. Die vragen vergen een aangepast theoretisch kader, met inzichten uit de imagologie, urban studies, ideologiekritiek en literaire historiografie. De studenten maken kennis met dat kader en met gevalstudies uit de 'Gentse' literatuurgeschiedenis door middel van lezingen, inleidende lessen en door eigen onderzoek. In samenwerking met het Gentse stadsmuseum (STAM) bieden de lesgevers een deel van de lessen aan als avondlezingen in het museum.

Het onderzoek van de studenten mondt uit in een tekst die als catalogustekst kan dienen bij een tentoonstelling over 'rebellie in de Gentse letteren'. De tekst is dus georiënteerd op tentoon te stellen

materiaal (een object, foto's, manuscripten, enz.). Aan het einde van het semester creëren we zo een virtuele of reële tentoonstelling rond het thema van het werkcollege.

Evaluatievorm: participatie, mondelinge presentatie, paper

2. Ontstaans- en drukgeschiedenis van literaire teksten

(Lesgever: Prof. dr. Yves T'Sjoen)

Hoeveel versies ontwierp Herman de Coninck van zijn gedichten? Hoe neurotisch sprongen W.F. Hermans en Maurice Gilliams om met de verschillende drukken van hun romans? En hoe componeerde Karel van de Woestijne zijn dichtbundels? Deze vragen kunnen alleen worden beantwoord met kennis van de werkmethode van deze auteurs. Studie van overgeleverde bronnen levert gegevens op die een andere kijk bieden op belangrijke literaire werken.

In een algemene inleiding tot de moderne editiewetenschap wordt tijdens de lessenreeks aandacht besteed aan het ontstaan, de institutionalisering, de theorievorming en de belangrijkste principes en onderzoeksperspectieven van het tekstgenetische onderzoek. Deze relatief jonge wetenschap, waarvan eind jaren zeventig van de twintigste eeuw in het Nederlandse taalgebied de eerste onderzoeksresultaten zichtbaar werden, levert niet alleen de basis voor een wetenschappelijk verantwoorde en betrouwbare leesuitgave van literaire teksten, maar biedt tevens materiaal voor tekstkritische, poëtische, biografische en andere studies. De studenten worden vertrouwd gemaakt met (de mogelijkheden van) teksteditorisch onderzoek. Vormelijk komen verscheidene types van 'klassieke' tekstedities in boekvorm aan bod, en daarnaast wordt ook aandacht besteed aan nieuwere soorten van digitale edities. Inhoudelijk en thematisch wordt zowel het editeren van proza, poëzie als correspondentie behandeld. Lectorlijsten (met theoretische teksten en gevalstudies) worden tijdens het werkcollege doorgenomen. Na inleidende theoretische lessen komt de nadruk vooral te liggen op praktische oefeningen en de eigen inbreng van de studenten.

Voor het werkcollege wordt samengewerkt met het expertisecentrum Huygens ING (Den Haag) en is een bezoek gepland aan het Letterkundig Museum (Pantheon). Tijdens het semester wonen de studenten een workshop bij in Den Haag. De facultaire commissie Internationalisation@Home komt tussen in de reiskosten. Daarnaast is een bezoek aan de archiefafdeling van het Letterenhuis (Antwerpen) gepland.

Voor de inleidende lessen wordt onder meer gebruik gemaakt van:

- M. Mathijssen, *Naar de letter. Handboek editiewetenschap*, Van Gorcum, Assen, 1995 (1997²)
- Y. T'Sjoen, 'De meelezende blik van de ander. Principes en criteria voor het editeren en annoteren van brieven', in E. Vanhoutte en Y. T'Sjoen (red.), *Epistolaria. Tekstgenetische studies*, AMVC-Letterenhuis, Antwerpen, 2003, p. 9-25. [AMVC-publicaties 6]
- H.T.M. van Vliet, *Algemene verantwoording van de Volledige Werken Louis Couperus*, Veen uitgevers, Utrecht/Antwerpen, 1989.
- E. Vanhoutte en B. Van Raemdonck, 'Editorial Theory and Practice in Flanders and the Centre for Scholarly Editing and Document Studies', in M. Dahlström, E.S. Ore en E. Vanhoutte (red.), *Electronic Scholarly Editing - Some Northern European Approaches. A Special Issue of Literary and Linguistic Computing*, 19/1 (2004), p. 119-127.
- B. Van Raemdonck, 'De digitale brieveneditie als basis voor de studie van het tijdschrift *Van Nu en Straks*', in *CONTEXTES* [On-line], nr. 4 (oktober 2008). <http://contextes.revues.org/index3893.html>

Werkvormen: werkcollege, microteaching

Evaluatievorm: permanent (zelfstandig werk)

Nederlandse Letterkunde VI [titularis: Prof. dr. Lars Bernaerts]

(Lesgevers: Prof. dr. Lars Bernaerts en dra. Maxime Van Steen)

2^e semester

Dit college biedt een overzicht van de prozaontwikkeling van 1815 tot heden. Van de behandelde periodes wordt eerst de extraliteraire context onderzocht, dan de literaire context en tot slot worden typische prozateksten behandeld. Meer bepaald gaat het om:

- Romantiek en realisme (ca. 1820 – 1870): Potgieter, Loveling, Bergmann, Conscience
- Voorloper moderne literatuur (ca. 1860-1880): Multatuli
- Naturalisme en symbolisme (ca. 1880-1918): Emants, Van de Woestijne
- Interbellum (1918-1940): Van Bruggen, Walschap
- Laatmodernisme, neo-avantgarde, postmodernisme en laatpostmodernisme (1940-heden): Van Brederode, Peeters

Alle studenten lezen een representatieve selectie teksten waaronder Multatuli's *Max Havelaar* (1860), Gerard Walschaps *Houtekiet* (1939) en Willem Frederik Hermans' *Nooit meer slapen* (1966). Bij de start van het college krijgen de studenten precieze informatie over de lectuurlijst, de syllabus en het examen.

In de oefeningensessies verdiepen de studenten de leerstof door kennismaking met de secundaire literatuur (sessie 1), door de bespreking van literaire tijdschriften (sessie 2) en door een discussie over een gelezen roman (sessie 3).

Evaluatievorm: mondeling examen, participatie/presentatie tijdens de oefeningen, werkstukken

Seminarie Nederlandse Literatuur [titularis: Prof. dr. Lars Bernaerts]

1. Transcriberen en editeren van Middelnederlandse literaire teksten: het Heber-Serrurehandschrift (hs. Gent, UB, 1374; eind veertiende eeuw)
(Lesgever: Prof. dr. Youri Desplenter)

Cruciaal bij het op een goede manier bestuderen van Middelnederlandse literatuur is het kunnen ontcijferen van handschriftelijke teksten. Daaraan is dit seminarie gewijd: het transcriberen en editeren van literaire geschriften zoals die in handschriften voorkomen, is nog steeds de beste manier om in een tekst, en breder, een literaire cultuur, ondergedompeld te geraken. In het seminarie zullen we daarom leren hoe we Middelnederlandse teksten moeten transcriberen en hoe we van die transcriptie vervolgens eendiplomatische en een kritische editie kunnen vervaardigen. Het manuscript dat hierbij centraal staat, is een van de Middelnederlandse topstukken uit onze UB, het zogenoemde Heber-Serrurehandschrift. Het bevat een hele rist teksten die tot de belangrijkste van de Middelnederlandse literatuur worden gerekend, zoals Maerlants Martijnsen stukken uit de Spiegel Historiael, gedeelten uit Die Roseen uit Boendales Boec vander wraken. Verder vinden we er teksten die enkel in dit handschrift zijn overgeleverd, zoals de Vierde Martijn, Maerlants Der kerken clagheen de merkwaardige Rinclus. Het handschrift kwam in de tweede helft van de veertiende eeuw in het kartuizerklooster van Herne tot stand, een belangrijk centrum voor het kopiëren en verspreiden van Middelnederlandse geschriften. Hoewel het manuscript voor de medioneerlandistiek van onschatbare waarde is, ziet het er vrij sober uit. Dat heeft naar alle waarschijnlijkheid te maken met het feit dat het een

handschrift voor eigen gebruik (van de kloosterlingen) was. Dat het volledig gedigitaliseerd en opgenomen is op <http://www.flandrica.be/>, een website met Vlaamse erfgoedtopstukken, zegt evenwel voldoende. Van de meeste teksten in het handschrift bestaan edities, maar die zijn soms naar andere handschriften en/of dateren uit de negentiende eeuw, met alle gevolgen van dien. Een wetenschappelijke editie van dit manuscript ontbreekt. De beschikbaarheid van een kwaliteitsvolle digitale weergave vergemakkelijkt het werk van de editeur, maar vanzelfsprekend zullen we ook het handschrift zelf ter hand nemen. Verder behoort tot de lessenreeks een workshop in de handschriftenzaal, waarbij contemporaine manuscripten centraal zullen staan. De bachelorpaper die uit dit seminarie voortkomt, kan ook een editie als onderwerp hebben – weliswaar van een tekst uit een ander handschrift – of kan een reguliere paper zijn, over een onderwerp naar keuze uit de medioneerlandistiek (in overleg met de promotor).

Evaluatievorm: niet-periodegebonden, met name het vervaardigen van een diplomatische en kritische editie van een (deel van een) tekst uit het Heber-Serrure handschrift.

2. Zuid-Afrika in de Nederlandstalige literatuur

(Lesgever: Prof. dr. Yves T'Sjoen)

Gezien de taalhistorische verwantschap bestaan méér dan tussen andere literaire systemen raakpunten tussen de literatuur van het Afrikaans en het Nederlands. Gevalstudies staan centraal die vanuit transnationaal perspectief belangwekkend zijn. Het seminarie is gericht op Nederlandstalige literatuur (poëzie en proza) met een Zuid-Afrikaanse setting.

Conny Braam, *Ik ben Hendrik Witbooi* (2016)

Arjen Duinker, *Papegaaien en andere vogels* (CityBooks Stellenbosch, Podcast, 2013)

Tom Lanoye, *Gelukkige slaven* (2013)

Alfred Schaffer, *Mens Dier Ding* (2015)

Adriaan van Dis, *Het beloofde land & In Afrika* (1996) en *Tikkop* (2010)

David van Reybrouck, *De plaag* (2001)

Henk van Woerden, *Moenie kyk nie* (1993), *Tikoes* (1996) en *Een mond vol glas* (1998)

Peter Verhelst, *Zon* (2019)

Ook Zuid-Afrikagedichten van Miriam Van hee, M. Vasalis en J. Greshoff komen aan bod, et cetera.

Literatuur

- Ronel Foster, Yves T'Sjoen en Thomas Vaessens (red.), *Over grenzen / Oor grense. Een vergelijkende studie van Nederlandse, Vlaamse en Afrikaanse poëzie / 'n Vergelykende studie van Nederlandse, Vlaamse en Afrikaanse poësie*. Acco, Leuven/Den Haag 2009.
- Ronel Foster en Yves T'Sjoen (red.), *Toenadering. Literair grensverkeer tussen Afrikaans en Nederlands / Literêre grensverkeer tussen Afrikaans en Nederlands*. Acco, Leuven/Den Haag 2011.
- Wilfred Jonckheere, *Van Mafeking tot Robbeneiland. Zuid-Afrika in de Nederlandse literatuur 1896-1996*. Vantilt, Nijmegen, 1999.
- Yves T'Sjoen, 'Nederlandstalige literatuur onder het Zuiderkruis', LitNet NeerlandiNet, 2016
<https://www.litnet.co.za/nederlandstalige-literatuur-onder-het-zuiderkruis/>
- Yves T'Sjoen, *Rakelings*. Wølf, Antwerpen, 2017 [2018²].

Evaluatievorm: referaat, paper, mondelinge bespreking van paper

3. Voel jij je aangesproken? Hoe vroegmoderne lyriek tot ons spreekt.

(Lesgever: Prof. dr. Kornee van der Haven)

Aansprekingen zijn een kenmerkend onderdeel van lyrisch teksten. Vaak zijn die aansprekingen een beetje vreemd omdat ze betrekking hebben op een zaak of een persoon die in de werkelijkheid niet aangesproken kan worden. Dat vervreemdende effect is volgens de Amerikaanse literatuurwetenschapper Jonathan Culler een belangrijk kenmerk van lyriek, of we het nu hebben over zeer oude gedichten uit de klassieke oudheid of over de hedendaagse literatuur. Poëzie zou zich zelden of nooit direct tot de lezer richten, maar bijna altijd via de aanspreking van iets of iemand anders. Spreekt een gedicht bijvoorbeeld de natuur aan, of God, of de dood (zoals in een elegie van Heinsius: 'O dood, o wreede doodt!'), dan voelen we ons als lezers niet zo zeer zelf aangesproken, maar het is alsof we bij het lezen van een dergelijk gedicht de aangesprokene ook aanspreken, samen met het lyrisch ik: we proberen als het ware uit hoe het voelt om tot God, de dood of tot de natuur te spreken.

In het college gaan we na of de theorie van Culler ook opgaat voor de Nederlandse poëzie van de vroegmoderne tijd. Veel van die poëzie richt zich namelijk specifiek tot de lezer zelf en spreekt die ook direct aan. Denk aan gelegenheidsliteratuur als bruiloftsgedichten waarin het bruidspaar vaak bij naam en

toenaam door het lyrisch ik wordt aangesproken. Op die momenten is het effect van de aanspreking natuurlijk al heel wat minder bevreemdend en onttrekt ze zich misschien aan definitie van de lyrische aanspreking bij Culler. In het seminarie bespreken we in dat licht ook de verschillende sociaal-maatschappelijke functies van de lyrische aanspreking, bijvoorbeeld in gelegenheidslyriek, maar ook in religieuze en politieke gedichten. De studenten gaan in de tweede helft van het seminarie met een eigen casus aan de slag, waarbij één gedicht het concrete vertrekpunt van de verkenning vormt. We oriënteren ons daarbij op de studie van Culler (*Theory of the Lyric*, 2016), evenals op een recente studie naar lyrische aanspreking in de historische Nederlandse literatuur (Van der Haven & Pieters: *Lyric Address in Dutch Literature, 1250-1800*, 2018).

Evaluatievorm: niet-periodegebonden (referaat, voorbereidend op bachelor-paper)

4. Lichaam en belichaming in de hedendaagse roman

(Lesgevers: Prof. dr. Lars Bernaerts, drs. Ruben Vanden Berghe, drs. Sven Van den Bossche)

Terwijl de modernistische roman zich radicaal richtte op (schijnbaar interne) bewustzijnsprocessen (denken we maar aan de *stream of consciousness*), is bewustzijn in de hedendaagse literatuur niet los te denken van het lichaam. Het oude cartesische dualisme tussen lichaam en geest staat daarmee meer dan ooit op de helling: het denken wordt immers mogelijk gemaakt, begrensd en uitgelokt door een lichamelijke constitutie en door fysieke handelingen. Volgens de heersende wetenschappelijke én culturele opvattingen zijn het denken en de taal dus fundamenteel belichaamd.

De hedendaagse roman reflecteert en transformeert dergelijke opvattingen: de koppeling tussen lichaam en bewustzijn wordt er op allerlei manieren verbeeld en geproblematiseerd, bijvoorbeeld in de presentatie van virtuele lichamen op het internet, artificiële intelligentie, lichamen in gendertransitie, personages zonder lichaam, of zieke en aftakelende lichamen. In dit seminarie onderzoeken we hedendaagse romans die het probleem van belichaming op de spits drijven, zoals *Het spierenalfabet* (1995) van Peter Verhelst, Jeroen Brouwers' *Cliënt E. Busken* (2020) of Marieke Lucas Rijnevelds *Mijn lieve gunsteling* (2020). We doen dat aan de hand van recente studies uit de narratologie zoals Daniel Pundays *Narrative Bodies* (2003) en Marco Caracciolo & Karin Kukkonen's *With Bodies* (2021).

De bachelorproef sluit aan bij het onderwerp van het seminarie. De paper kan gaan over de voorstelling van het lichaam in een roman, over lichamelijke metaforen, over de belichaamde leeservaring enzovoort. Ook een vergelijking tussen een Nederlandstalig werk en een anderstalig werk behoort tot de mogelijkheden. Tijdens de lessenreeks worden concrete afspraken gemaakt over de bachelorproef, en het onderzoekstraject wordt er ook van nabij gevolgd.

Moderne Nederlandse Letterkunde I [titularis: Prof. dr. Lars Bernaerts]

(Lesgever: Prof. dr. Lars Bernaerts)

1e semester

De doorwerking van de avant-garde in de naoorlogse Nederlandse literatuur

De historische avant-garde, die we onder andere kennen van het verbeeldingsrijke surrealisme, het flitsende futurisme en het absurde dadaïsme, kreeg in de literatuur van de Lage Landen maar moeilijk voet aan de grond, op enkele legendarische uitzonderingen na. In de decennia na de Tweede Wereldoorlog liggen de zaken anders en schrijven tal van auteurs zich in een avant-gardetraditie in. Die traditie wil breken met de traditie, ziet kunst en leven als één, is antiburgerlijk en valt zowel maatschappelijke als literaire conventies aan. Naast en na de golf van avant-garde in de poëzie (de Vijftigers) experimenteren ook prozaschrijvers in die traditie van de historische avant-garde. Bert Schierbeeks' *Het boek ik* (1951), C.C. Krijgelmans' *Messiah* (1961) en Ivo Michiels' *Het boek alfa* (1963) vernieuwen de roman radicaal; in de jaren zestig en zeventig schrijft Lucienne Stassaert experimenteel, lyrisch proza en ontwikkelt Lidy van Marissing een montagetechniek die de lezer de ogen moet openen. De avant-garde heeft in die periode haar promotoren (bv. Paul de Vree, Paul Rodenko en Jan Walravens) en haar tegenstanders (bv. Gerard Walschap), haar inspiratie- en publicatiekanalen: vertalingen, tijdschriften, uitgeverijen en kunstkringen.

Terwijl er van die 'infrastructuur' de voorbije decennia weinig overblijft, verhouden auteurs zich ook in de recente periode tot de avant-garde. Huub Beurskens en Stefan Hertmans schrijven aanvankelijk verstild proza in de lijn van het expressionisme; Peter Holvoet-Hanssen treedt in de sporen van Van Ostaijen; schrijver en beeldend kunstenaar Michael Tedja laat zich door het dadaïsme en de pop art inspireren; Peter Verhelst en Jan Lauwereyns vinden een intermediale, fragmentarische en zelfbewuste vorm voor gebeurtenissen uit hun leven.

In het college construeren we zo 'een' verhaal van de neo-avant-garde. We traceren hoe de avant-garde in de Nederlandse literatuur voortleeft aan de hand van enkele centrale ideeën en typische technieken uit de avant-garde: montage, minimalisme, lyrisch proza, de integratie van kunst en leven en 'deferred action' (d.i. de idee dat de *neo-avant-garde* de avant-garde a.h.w. pas echt begrijpt door ze te herhalen). De avant-gardetheorieën van Peter Bürger, Hal Foster, Rosalind Krauss, Tyrus Miller en Marjorie Perloff dienen als leidraad.

Studenten worden via discussies en mini-essays uitgenodigd om hun eigen interpretaties te presenteren en stelling in te nemen. Ook de examenvorm is gericht op kritische en zelfstandige reflectie over de gelezen teksten, over de doorwerking van de avant-garde en over de relatie tussen kunst en leven.

Lectuurlijst:

De studenten lezen naast enkele essays en kortere prozateksten *een selectie* uit de volgende romans/ teksten (o.v.):

- Freddy de Vree, *A pollen in the air* (1970)
- Lucienne Stassaert, *Het stenenrijk* (1973)
- Mark Insingel, *Wanneer een dame een heer de hand drukt ...* (1975)
- Lidy van Marissing, *De omgekeerde wereld* (1976)
- Huub Beurskens, *De leguaan* (1979)
- Peter Holvoet-Hanssen, *De vliegende monnik* (2004)
- Peter Verhelst, *Voor het vergeten* (2018)
- Jan Lauwereyns, *Gehuwde rotsen* (2021)
- Michael Tedja, *Meta is haar naam* (2021)

Tijdens de eerste bijeenkomst worden de leeslijst, de inhoud, het verloop en de vereisten van het vak in detail toegelicht. Aan het begin van de collegereeks wordt ook een selectie van theoretische teksten ter beschikking gesteld.

Werkvorm: hoor- en werkcollege

Evaluatievorm: mondeling examen, schrijfopdracht

Tendensen en breukmomenten in zestig jaar poëzie in Nederland en Vlaanderen

Na een panoramisch overzicht van markante tendensen na de Tweede Wereldoorlog ligt de focus op enkele actoren en teksten in de poëzieproductie van Nederland en Vlaanderen. Er worden dichtbundels centraal gesteld die op een manier het poëzielandschap hebben bepaald of die tot de literaire canon van de literatuur in Nederland en/of Vlaanderen worden gerekend.

In het college worden periodeconcepten en literaire stromingen/tendensen besproken. Er zal met name aandacht zijn voor taalgerichte poëzieopvattingen zoals die onder meer aan bod komen in het werk van Hans Faverey en Gerrit Kouwenaar. Ook neodadaïstische, nieuw-realistische, neoromantische, maniëristische en postmoderne tendensen worden uitvoerig belicht.

In het college wordt onder meer gebruik gemaakt van:

- *'Opener dan dicht is toe'. Poëzie in Vlaanderen 1965-1990.* H. Brems en D. de Geest (red.), Acco, Leuven/Amersfoort, 1991.
- Hugo Brems, *Altijd weer vogels die nesten beginnen. Geschiedenis van de Nederlandse literatuur 1945-2005.* Bert Bakker, Amsterdam, 2006.
- Geert Buelens, *Van Ostaijen tot heden. Zijn invloed op de Vlaamse poëzie,* Vantilt/Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde, Nijmegen/Gent, 2001.
- Thomas Vaessens en Jos Joosten, *Postmoderne poëzie in Nederland en Vlaanderen,* Vantilt, Nijmegen, 2003.

Voor de individuele paper analyseren de studenten teksten uit onderstaande leesedities:

- Nic van Bruggen, *Gebundelde gedichten (1974-1987).* Antwerpen, 2019.

Werkvorm: hoorcollege

Evaluatievorm: periodegebonden (mondeling examen) en zelfstandig werk.

Nederlandse letterkunde: oudere periode I [titularis: Prof. dr. Youri Desplenter]

(Lesgever: Prof. dr. Youri Desplenter, medewerker: Jorn Hubo)

De Middelnederlandse ridderroman in beweging

De weelderige verhaalwerelden die in middeleeuwse ridderromans worden opgeroepen, fascineren ons na 800 jaar nog steeds. We ervaren ze nochtans op een volkomen andere wijze dan in de middeleeuwen. Er is niet alleen een grote historische en culturele afstand, maar onze ontmoetingen worden ook bemiddeld door radicaal andere media (moderne tekstuitgaven in druk of digitaal) en een nationaal gericht literatuuronderwijs. Beide verhullen een van de kerneigenschappen van de ridderroman: dynamiciteit. De verhalen en hun fysieke vorm zijn zelfs binnen wat we als één roman zouden beschouwen nooit hetzelfde, maar voortdurend in beweging.

In de eerste helft van dit opleidingsonderdeel verkennen we verschillende aspecten van dynamiciteit en fluïditeit in de Middelnederlandse ridderroman. Zo kijken we naar de wijze waarop internationaal gedeelde verhaalstof Europa doorreisde en uiting vond in individuele narratieven. We bestuderen hoe die verhalen inwerkten op elkaar in de vorm van voortzettingen, cycli, bewerkingen en vertalingen. Verder onderzoeken we hoe onvaste materiële en receptiecontexten zowel vorm, inhoud als overlevering diepgaand beïnvloedden. Daarbij blijven we ons altijd bewust van het aanzienlijk transnationale en meertalige karakter van de middeleeuwse ridderepiek en van de Lage Landen. Bij deze verkenningen laten we ons inspireren door recente ontwikkelingen in het onderzoek naar middeleeuwse volkstalige teksten uit binnen- en buitenland. We doen dat aan de hand van enkele bekende en minder bekende parels, zoals *Floris ende Blancefloer*, de *Lancelotcompilatie*, de *Roman van Cassamus* en de *Trojeroman*.

In een paper bevragen de studenten voorts een van de besproken aspecten in een concrete Middelnederlandse casus. Dat onderzoek stellen ze voor in de tweede helft van het opleidingsonderdeel en het vormt de basis voor een dialoog met de andere studenten.

Aan het begin van de lessenreeks wordt de leeslijst verder toegelicht. Die zal bestaan uit een selectie van primaire tekstfragmenten en secundaire literatuur. Al het materiaal zal via Ufora beschikbaar gesteld worden.

Werkvorm: begeleide zelfstudie, hoorcollege, microteaching, zelfstandig werk

Evaluatievorm: niet-periodegebonden evaluatie (presentatie, portfolio en paper)

Nederlandse Letterkunde: Oudere periode II

(Lesgever: Prof. dr. Kornee van der Haven)

2^e semester

Kolonialisme en Nederlandse literatuur in de vroegmoderne tijd (1600-1800)

Portugal en Spanje achterna, zet de Nederlandse Republiek zich aan het begin van de zeventiende eeuw op de wereldkaart. Met de oprichting van de Verenigde Oost-Indische Compagnie (1602) en de West-Indische Compagnie (1621) wordt de Republiek even de protagonist in de internationale handel – niet toevallig valt dit samen met de Gouden Eeuw. Deze reizen brengen Nederlandse koop- en scheepslieden al vroeg in contact met onbekende landen, volken en culturen. Dit gaat samen met een stortvloed aan (imaginaire) reisverhalen, dagboeken en koloniale romans. Het onbekende wordt door de Republiek geïnventariseerd, geanalyseerd en in grote mate geproduceerd: niet alleen zijn slechts weinig reisbeschrijvers ook echt in de koloniën geweest, veelal is de koloniale Ander een leeg vlak waar fantasieën en vooroordelen op worden geprojecteerd.

Aanvankelijk wordt de koloniale Ander beschreven in termen van verwondering en afschuw, zoals bijvoorbeeld duidelijk wordt uit de bekende 'Afrikaanse Brieven' van Willem van Focquenbroch in diens *Afrikaense Thalia* (1678). Afrikanen worden clichématig voorgesteld als halve duivels, primitief, vaak naakt en sprekend of zingend in onbekende, luide en barbaarse klanken. Decennia later ontstaat het beeld van de vreedzame wilden, vrij van maatschappelijke verdorvenheid en één met de natuur – een beeld dat met name in de Verlichting populair zal worden met het concept van de 'edele wilde' (bijvoorbeeld in *Reinhart* van Post uit 1791). Tegelijk echter, wordt de representatie van de koloniale Ander steeds meer ingezet om koloniale wanpraktijken te legitimeren.

De veranderende beeldvorming van het koloniale Andere, of dit nu personen, gebruiken, dieren of landstreken betreft, werd en wordt in hoge mate bepaald door de culturele en ideologische context waarin die beeldvorming tot stand komt. De postkoloniale kritiek van de afgelopen decennia heeft geprobeerd om het koloniale discours van de vroegmoderne tijd beter te doorgronden en van daaruit ook de culturele stereotypieën die verbonden zijn met racisme en nationalisme vandaag beter te begrijpen. Belangrijke denkers wat dat betreft zijn Edward Said en Homi Bhabha, maar ook literatuurwetenschappers als Stephen Greenblatt hebben uitgebreid geschreven over de invloed van culturele en literaire representaties op het koloniale denken. In dit seminarie zullen enkele van de concepten die deze denkers aanreiken (zoals de Ander, oriëntalisme, de mythe, het miraculeuze ['wonder'] en bezit ['possession']) nader worden toegelicht

om te bezien in hoeverre die concepten ons kunnen helpen om de koloniale achtergronden van de Nederlandstalige vroegmoderne literatuur beter te begrijpen.

In enkele inleidende colleges behandelen we eerst de koloniale geschiedenis van de Nederlanden (1600-1800), om vervolgens te kijken naar de verschillende genres die beschrijvingen van het Andere mogelijk maakten – hierbij ligt de nadruk op de tragedie, het reisverhaal en de roman. Het is daarna de bedoeling om de bovengenoemde dynamiek in het schrijven over de koloniën aan de orde te laten komen. Aan hand van het werk van enkele invloedrijke auteurs op het terrein van de (post)koloniale literatuur- en cultuurstudie (Said, Greenblatt, Barthes, Certeau) worden verschillende analytische kaders geïntroduceerd die van belang zijn om de representatie van het onbekende in de vroegmoderne Nederlandse literatuur te bestuderen. Aan de hand van begrippen die de studenten ontleen aan een van de in de colleges besproken theoretische teksten, analyseren zij in de tweede helft van de cursus zelfstandig een literair werk uit de zeventiende of achttiende eeuw. Op basis van dit onderzoek formuleren zij vervolgens een stelling die in de les verdedigd wordt. Deze argumentatie wordt gevolgd door een tegenargumentatie van een medestudent. Een confrontatie over de verschillende standpunten in het debat over koloniale literatuur staat in deze colleges centraal en de studenten oefenen daarmee meteen enkele retorische technieken die een scherpere profilering in academische discussies mogelijk maken.

Literatuur

Primair

- Willem Ysbrandsz Bontekoe, *Journael ofte Gedenckwaerdige beschrijvinghe* (1646)
- Jan de Marre, *Batavia* (1740)
- Elizabeth Maria Post, *Reinhart, of natuur en godsdienst* (1791)
- Nicolaas Simon van Winter, *Monzongo, of de koningklyke slaaf* (1774)

Theoretisch (steeds enkel de introductie of een selectie van hoofdstukken):

- Roland Barthes, *Mythologies* (1957)
- Michel de Certeau, *The writing of history* (L'écriture de l'histoire) (1975)
- Stephen Greenblatt, *Marvelous Possessions: The wonder of the New World* (1991)
- Edward Said, *Orientalism* (1978)

Oudnederlands [titularis: Prof. dr. Youri Desplenter]

(Lesgever: Prof. dr. Youri Desplenter)

Oudnederlands is de verzamelnaam voor een groep verwante dialecten die zich rond het begin van de vijfde eeuw uit het West-Germaans hebben ontwikkeld. Het Oudnederlandse en het huidige Nederlandse taalgebied komen daarbij niet helemaal overeen: ook regio's die nu tot Frankrijk en Duitsland behoren, kenden Oudnederlandse dialecten. In een deel van het huidige Nederland sprak men dan weer geen Oudnederlands. In de loop van de twaalfde eeuw evolueerde Oudnederlands – in ouder onderzoek *Oudnederfrankisch* genoemd – naar Middelnederlands.

Tussen het overgeleverde tekstmateriaal treffen we kleinere taaluitingen aan, zoals (magische) formules en het bekende *Hebban olla vogala* (ca. 1100), maar ook grotere teksten. In chronologische volgorde zijn dat de *Wachtendonckse Psalmen* (tiende eeuw) – een interlineaire vertaling van de Psalmen – de *Leidse Willeram* (ca. 1100) – een vertaling van en een commentaar op het Hooglied – en de *Mittelfränkische Reimbibel* (begin twaalfde eeuw), in tegenstelling tot wat de naam laat vermoeden noch Middelfrankisch, noch een bijbel, maar een bij het Oudnederlands aansluitende verzameling van zowel bijbelse als niet-bijbelse verhalen.

Nagenoeg het volledige Oudnederlandse materiaal komt in dit college aan bod, soms kort, zeker in het geval van de grotere teksten heel uitvoerig. Omdat het begrijpen van de teksten centraal staat, besteden we aandacht aan alle belangrijke facetten van het tekstmateriaal: verklaring van de woordenschat en etymologische naast grammaticale duiding zijn evident, maar de teksten worden ook uitgebreid (cultuur)historisch gecontextualiseerd en (desgevallend) in hun literaire traditie gesitueerd. Verder wordt er, zeker bij de bekendere exemplaren, ingegaan op hoe ze in het onderzoek werden beschouwd, vanaf de humanistische periode tot nu.

Via eigen lectuur van een aantal standaardartikelen en twee vertaal oefeningen gaan de studenten ook in belangrijke mate zelfstandig met het Oudnederlandse materiaal aan de slag.

Niet-periodegebonden evaluatie:

- vaardigheidstest (twee vertaal oefeningen van Oudnederlands naar hedendaags Nederlands)
- portfolio (verwerking te lezen artikelen)

- participatie (aanwezigheid in en actieve deelname aan de les(sen) waarin we gezamenlijk een Oudnederlandse tekst vertalen)

Onderzoekseminarie Nederlandse Letterkunde [titularis: Prof. dr. Lars Bernaerts]

(Lesgever: Prof. dr. Lars Bernaerts)

1^e semester

Romancycli uit de Nederlandse literatuur: de totaalpakketten van de literatuur

Welk literair genre kan in de moderne tijd het stokje overnemen van het epos en de totaliteit van een wereldbeeld in tekst vatten? Misschien is het wel de romancyclus. Het project van een samenhangende reeks romans vertoont immers een vergelijkbare ambitie: de cyclus is altijd een poging om een complex van persoonlijke ervaringen, maatschappelijke verhoudingen of historische verwikkelingen in een vorm te vatten.

In de Nederlandse literatuurgeschiedenis worden die romans doorgaans geïsoleerd uit hun cycluscontext, zoals *Breekwater* van Sybren Polet, of slechts kort als cyclus vermeld, zoals de *Gangreen*-cyclus van Jef Geeraerts. Nochtans zijn er cycli die een onmiskenbare rol hebben gespeeld in de dynamiek van de Nederlandse literatuur. Denken we maar aan de Anton-Wachterromans van S. Vestdijk, *De alfa-cyclus* van Ivo Michiels of *De tandeloze tijd* van A.F.Th. van der Heijden.

Bovendien roept dit literaire fenomeen allerlei belangwekkende onderzoeksvragen op. Op welke manier is de cyclus als narratieve vorm vergelijkbaar met de serie (bv. de TV-serie, het romanfeuilleton of het stripalbum)? Wat is het verschil met verwante vormen zoals de *roman fleuve*, de doorlopende roman of de trilogie? Hoe strekt narratieve tijd zich uit in een romancyclus? Hoe ontwikkelen personages zich van deel tot deel? In hoeverre vertonen Nederlandstalige cycli verwantschap met de cycli van Balzac, Zola en Proust? Waarom wordt de Nederlandstalige romancyclus bijna exclusief geschreven door mannelijke auteurs? Tot wat voor leeservaringen nodigt de cyclus uit? In welke mate en onder welke voorwaarden lezen recensenten de cyclus als cyclus? In hoeverre is de cyclus door een auteur vooraf gepland of achteraf samengesteld?

In het seminarie kiezen de studenten na de inleidende lessen zelf een dergelijke onderzoeksvraag uit en selecteren ze een romancyclus die als corpus dient voor hun onderzoek. De nadruk ligt op casussen uit de voorbije decennia, zoals cycli van H.C. ten Berge, Walter van den Broeck, Herman Franke, Wessel Te Gussinklo, A.F.Th. van der Heijden, Leo Pleysier en Astrid Roemer. De inleidende lessen bieden een kader om de cyclus te

onderzoeken en concrete gevalstudies als voorbeeld. Daarna brengen de studenten tijdens de bijeenkomsten in stappen verslag uit van hun onderzoek. Het onderzoek mondt uit in een eindpaper.

Werkvorm: microteaching, zelfstandig werk

Evaluatievorm: presentatie, participatie, paper

Talen en Literaturen van Zuid-Afrika

(Lesgevers: Prof. dr. Timothy Colleman & Prof. dr. Yves T'Sjoen)

1^e semester

Dit gespecialiseerde vak is bestemd voor studenten die het Ba3-vak 'Afrikaans: Taal- en Letterkunde' hebben gevolgd of de erin beoogde competenties op een andere manier hebben verworven en die hun kennis over de taalkunde en letterkunde van het Afrikaans, in relatie tot de andere talen en literaturen van Zuid-Afrika, verder willen uitdiepen. Het vak bestaat uit twee workshops van zes weken, één met taalkundige en één met letterkundige focus. Het thema van de taalkundige workshop is 'Afrikaans als contacttaal' – we gaan in op het debat over het Afrikaans als creooltaal maar ook op de relaties tussen het Afrikaans en de Afrikatalen van Zuid-Afrika en op de grote invloed van het Engels op het hedendaagse informele Afrikaans. In de letterkundige workshop wordt een nog te bepalen thema uit de Afrikaanstalige letterkunde uitgewerkt. Studenten schrijven twee werkstukken: (i) een uitgebreidere paper met focus op taalkunde óf letterkunde, naar keuze, waarin verslag wordt gedaan van een eigen literatuur- of empirisch onderzoek dat aansluit bij het overkoepelende thema van de workshop en (ii) een korte schrijfofdracht voor de andere subdiscipline (bv. commentaar op een artikel of stelling, leesrapport, enz.).

De studenten bereiden op basis van onderzoeksbevindingen een referaat voor dat een hoofdstuk is van de bachelortaak.